

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

הדוח השנתי 2024

הוקרה לברני מרכוס ז"ל

ברני מרכוס היה איש עסקים מוביל בתעשייה האמריקאית ופילנתרופ חשוב. מסירותו יוצאת הדופן לעם היהודי ולמדינת ישראל נבעה מדאגה אמיתית לעתידנו. משבר "מיהו יהודי" בשנות ה־80 שכנע אותו שהאיום העיקרי על עתידה ושגשוגה של ישראל מגיע מבפנים. תובנה זו הובילה את מרכוס, שעדיין היה אז מנכ"ל חברת הענק "הום דיפו", לחבור למזכיר המדינה האמריקאי לשעבר ג'ורג' שולץ ולאריק כרמון ולהקים מכון שכל כולו מוקדש לחיזוק מוסדותיה הדמוקרטיים של ישראל.

מרכוס היה סיפור הצלחה יהודי־אמריקאי. בנם של מהגרים עניים מרוסיה, בנה את עצמו בשתי ידיו, מימן לבדו את לימודיו וייסד את אחת החברות המצליחות בארצות הברית. בהיותו מנכ"ל צעיר של חברה בצמיחה מהירה, ברני הקדיש זמן ומשאבים רבים להתמודדות עם האתגרים המרכזיים של העם היהודי. בשנותיו הראשונות של המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא היה המנוע מאחורי פרויקט חוקה לישראל, הקמפיין לרפורמה בשיטת הבחירות, ייסוד כנס פורום קיסריה (היום "כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה") והקמת המרכז למחקר ומידע של הכנסת.

ברני מרכוס היה הרבה יותר מתורם נדיב. הוא האמין ביכולתם של מחקר והמלצות נבונות לחולל שינוי ולשפר מדיניות. הוא שאב מניסיונו בעולם העסקים, עזר לעצב את התרבות הארגונית של המכון והשפיע רבות כמורה וכמדריך על מנהיגות המכון. הוא חולל מהפכה בשיווק והוביל למיקוד חסר פשרות בתוצאות.

מדינת ישראל איבדה היום את אחד מחבריה הגדולים, ואני איבדתי את המנטור החכם ביותר שלי. שום אדם לא הבין טוב יותר מברני את האתגרים המהותיים שבפניהם ניצבת המדינה, שהישרדותה ושגשוגה של ישראל באזור עוין תלויים בסופו של דבר בממשל טוב ובלכידות פנימית.

נשיא המכון, יוחנן פלסנר

ברני היה ענק בעולם העסקים והפילנתרופיה. איש בעל חזון ונדיבות יוצאי דופן... כל מטרה שעסק בה, הרוויחה מהנהגתו. אני נפעם ממה שהשיג ואסיר תודה לנצח על כל מה שעשה עבור המכון ועבור תושבי ישראל.

יו"ר הוועד מנהל של המכון, אמיר אלשטיין

THE ISRAEL
DEMOCRACY
INSTITUTE

שלטי החוצות אומרים שיחד ננצח אך אנו כלל לא יחד – איך יחד ננצח? שרים בממשלה מגדפים פעמים רבות את צה"ל עצמו. איך אנו יכולים לומר שאנו יחד במדינה שבה הרשות הנבחרת, שנבחרה על ידי הבוחר הישראלי, הריבון הישראלי, נמצאת במצב שהיא אינה מוכנה להגן על זכויות הפרט? הפרדת הרשויות בישראל על סף ריסוק; 72% מאזרחי ישראל בעד ועדת חקירה, שבהתאם למשפט המקובל תנוהל על ידי גדולי המשפט בישראל. האם יכול להיות שוועדת החקירה תפרסם מסקנות כאשר היא אינה עצמאית לחלוטין משלוש הרשויות האחרות? גבולות הגזרה צריכים להיקבע על ידי חוקה. לא יכול להיות שמדינה אשר לא תהיה יהודית, דמוקרטית ובראש ובראשונה ליברלית – תהיה אור לגויים.

יו"ר של כבוד, הנשיא לשעבר, מר ראובן (רובי) ריבלין
(כנס פורום החירום הלאומי, 21.7.2024)

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 22.5.2024

ד"ר הנשיא ויו"ר הוועד המנהל

בשנת 2024, כפי שתראו בדוח שלפניכם, קידמנו את כל אלה – בדיאלוגים במסדרונות הכנסת והממשלה, בפגישות עם מקבלי ההחלטות מכל גוני הקשת הפוליטית והמקצועית ובכתיבת דוחות מחקר מעמיקים ומפורטים. מתוך הבנה שביטחון ישראל תלוי בכך, וגם עתיד הכלכלה והחברה הישראלית, השקענו שעות ארוכות ומשאבים מרובים בקידום מתווה שוויוני לגיוס חרדים ולשילובם בחברה ובכלכלה הישראליות.

ההתבוננות שלנו על אתגרי הדמוקרטיה הישראלית, ועל אתגרים דומים של דמוקרטיות אחרות בעולם המערבי, הובילה אותנו להכרה שעלינו להשקיע מאמץ גדול בעיצוב רגולציה להתנהלות ברשתות החברתיות, שנהפכו לזירה להפצת קיטוב ונרטיבים שקריים. חולשת השירות הציבורי, כפי שנחשפה בימים ובשבועות שאחרי פרוץ המלחמה, עודדה אותנו ליצור שותפויות עם קבוצת ארגונים מסורים שעיסוקה בחיזוק השירות הציבורי והמחויבות שלו לציבור.

לא מדובר באירוע נקודתי – זוהי מערכה על ביצור עתידה של מדינת ישראל; ולמערכה הזאת – אנו מגויסים ופועלים מתוך אהבת העם והמדינה ומתוך ההבנה שאין מי שימלא את התפקיד הייחודי שלנו במקומנו.

בשעת כתיבת שורות אלו מדינת ישראל נמצאת במשבר עמוק. הממשלה יוזמת החלטות וחוקים שמערערים מהיסוד את ההסדרים הדמוקרטיים והחוקתיים בשיטת המשטר שלנו. מוסכמות יסוד היו למרמס: פסיקות בית המשפט אינן נתפסות כהנחיה מחייבת עבור שרים בממשלה, חוות דעת של הייעוץ המשפטי לממשלה נתפסות כהמלצות שניתן להתעלם מהן. המשטר הדמוקרטי בישראל נמצא תחת איום חמור. כאילו לא די בכך, המלחמה נמשכת ללא הכרעה וללא אופק מדיני ברור, החטופים טרם חזרו לביתם או לקבר ישראל, והאתגרים הכלכליים רבים.

אל מול העובדות הללו מתחדד עוד יותר תפקידו של המכון הישראלי לדמוקרטיה שאנו גאים בהובלתו: אנו עומדים בחזית האינטלקטואלית של המאבק על שמירת צביונה היהודי-דמוקרטי של מדינת ישראל ועל הבטחת שגשוגה וביטחונה. אנו עושים זאת מתוך אמונה שלמה שחוסנה של ישראל ב־76 שנותיה, הניצחונות הצבאיים וההישגים המדעיים והכלכליים – הגיעו כולם בזכות היותנו חברה דמוקרטית שחרתה על דגלה ערכים כמו חירות, השכלה, שוויון, מקצועיות ומצוינות.

אמיר אלשטיין
יו"ר הוועד המנהל, חבר עמותת המכון

יוחנן פלסנו
נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה

ערני המנו

המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה

התוויית דרכים להתמודדות יעילה עם איומים ביטחוניים מתוך שמירה על קיומה של חברה פתוחה ושומרת חוק והסדרת היחסים בין גופי הביטחון ואכיפת החוק, הממשלה והחברה.

המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

חיזוק התשתית החוקתית והמוסדית של המדינה וביצור מוסדותיה הדמוקרטיים.

מבנה המנו

מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות

איסוף, ניתוח והנגשה של נתונים אמפיריים על עמדות הציבורי הישראלי, ולאורם אבחון מגמות של שינוי ורכיבים של יציבות בעמדות הציבור בזירות הפוליטיות והחברתיות.

המרכז לממשל וכלכלה

קידום רפורמות מבניות לחיזוק הכלכלה, הדמוקרטיה הפרלמנטרית והמגזר הציבורי.

מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת

טיפול מכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית והסדרת היחסים בין דת למדינה, ופיתוח דרכים לשילוב מגזרים שונים בחברה.

ייעוץ המכון

ערכים ומשטר

01

חיזוק התשתית הערכית, החוקתית והמוסרית של ישראל כמדינת לאום יהודית ודמוקרטית ברוח מגילת העצמאות.

חמשל וכלכלה

02

שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק לטובת חיזוק אמון הציבור בשיטה הדמוקרטית ולמען חוסנה הפוליטי, הכלכלי והחברתי של הדמוקרטיה בישראל.

חברה

03

טיפול שותפות, סולידריות, השתתפות פוליטית וגיבוש מבנה משותף אזרחי וערכי בחברה הישראלית רבת הפנים.

המכון הישראלי לדמוקרטיה פועל לעיצוב מדיניות וחקיקה ולהעשרת השיח הציבורי על בסיס מחקר יישומי מצוין ומתוך תפיסה ממלכתית אי־מפלגתית של טובת הכלל בישראל. בשיטת הפעולה של המכון לקידום יעדי ארבעה שלבים:

מודל הפעולה

ניתוח אתגרים על בסיס מיפוי המצב הקיים מתוך היועצות בשותפי הטמעה בממשל.

עריכת מחקר יישומי והשוואתי באיכות גבוהה.

גיבוש המלצות ישימות להתמודדות עם האתגרים המזהים.

הפצת המלצות מדיניות לשותפי הטמעה בממשל, בתקשורת ובחברה האזרחית.

הדמוקרטיה הישראלית

צוות המכון השתתף בדיונים על 17 מהלכי חקיקה אשר זהו כבעלי פוטנציאל להחלשה ניכרת של הדמוקרטיה הישראלית. הצוות הגיש חוות דעת משפטיות לגורמי הממשל והכנסת, פרסם מסבירונים וסרטונים לציבור הרחב ונכח בכל ישיבות הוועדות הרלוונטיות בכנסת. בכל המהלכים (לדוגמה, שינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים, שינוי הליך בחירת נציב תלונות הציבור על השופטים, הפרדה מגדרית באקדמיה, שינוי ההליכים לגביית דמי חבר בלשכת עורכי הדין, ועוד) הוסברו המשמעויות של הצעות החוק והוצעו פתרונות חלופיים. בסופו של דבר החליטה הכנסת לעצור את החקיקה של כמה מהצעות החוק, אחדות רוכזו ואחרות עדיין בתהליך חקיקה או כבר חוקקו. פעילות זו נעשתה בשיתוף עם עשרות שחקנים, לרבות חברי וחברות כנסת, גורמים מהאקדמיה ומגוון רחב של ארגוני החברה האזרחית.

פרסמנו סקירות מקיפות לתיאור התמונה הרחבה יותר של הצעדים שהממשלה והקואליציה בכנסת מובילות, מהלכי חקיקה שעשויים להביא לשחיקה של הדמוקרטיה לא באמצעות חוק אחד אלא באמצעות שורה של מהלכים בעלי אופי שונה - דוגמת הפגיעה בעצמאות מערכת המשפט ובשלטון החוק, הפגיעה בזכויות בדגש על הזכות לשוויון וחופש הביטוי והמחאה, הפגיעה באקדמיה, במערכת החינוך ובחברה האזרחית. כמו כן, פותחה מערכת חדשנית - "דמוניטור" - למעקב אחר חקיקה הפוגעת בדמוקרטיה ופורסמו מחקרים השוואתיים שסקרו את המתרחש במדינות אחרות שחוו נסיגה דמוקרטית.

לצד זאת, אנחנו ממשיכים בגיבוש הצעות להשלמת המפעל החוקתי ולתיקון הראוי של מערכת המשפט וכן לעיצוב פתרונות לשיקום הערכים הדמוקרטיים ולחיזוק יסודות המשטר החוקתי בישראל.

אסדרת המרחב הדיגיטלי

אנו עוסקים במחקר בתחום אסדרת הרשתות החברתיות בכל הקשור לשילוב של טכנולוגיות בינה מלאכותית ולהשפעה שלהן על אנטישמיות ברמה הגלובלית. כן השתתפנו בכנסים בינלאומיים בנושא, בהם כנס של ה-OSCE, ארגון שיתוף הפעולה הביטחוני של האו"ם, שעסק באנטישמיות דיגיטלית.

אנו ממשיכים לשמש מרכז ידע מוביל בתחום אסדרת בינה מלאכותית. כך למשל, השתתפנו בגיבוש הדוח הבינלאומי שעסק בבטיחות מערכות מבוססות בינה מלאכותית ובפורום המומחים המייעץ לממשלה למדיניות AI. כן זכינו במענק מקרן התובענות הייצוגיות לביצוע מחקר על השפעות השימוש בטכנולוגיות לניהול עובדים על הזכות לפרטיות.

פעילות עיקרית, אתגרים והזדמנויות

החברה החרדית

המכון פעל לאורך השנה לעיצוב חוזה חברתי חדש בין החברה החרדית לבין מדינת ישראל – חוזה שיציע שותפות אזרחית אמיתית וחלופות לעתיד משותף ושוויוני לכל אזרחי המדינה, על כל מגזריה. התמקדנו בסוגיית הגיוס לצבא, בעולמות החינוך החרדי ובשאלות כלכליות הנוגעות לתקצוב האוכלוסייה החרדית ולסבסוד בין-מגזרי. גיבשנו תוכנית פעולה מקיפה לממשלה הבאה שכוללת "שינוי כיוון" בכל הנוגע לשילוב חרדים בצבא ולניסוח של מתווה גיוס חלופי שוויוני. לאורך השנה עקבנו אחר השינויים המעשיים והרעיוניים בחברה החרדית בעקבות המלחמה ופעלנו להפצה מסיבית של נתונים ומידע לקהל הרחב על האתגר החרדי, בין השאר באמצעות שנתון החברה החרדית בישראל. בראייה קדימה, יצרנו שותפויות מהותיות עם החברה החרדית, מתוך מידול ואפיון של הקבוצות החרדיות על הציר שמרנות-מודרניות, ומתוך מטרה לגבש שותפות אזרחית חדשה. ליוונו באופן שוטף את ועדות הכנסת שדנו בסוגיות הללו, ערכנו פגישות עם חברי כנסת, גורמי ממשל וחברה אזרחית, וקיימנו ימי למידה לארגונים ולדמויות בולטות בציבוריות הישראלית. ערכנו כנסים, יזמנו והשתתפנו בפורומים מיעצים ופרסמנו כ־40 תוצרים מיידיים – חוות דעת, סרטונים, מסבירים ומחקרי נתונים, לצד מחקרי עומק בסוגיות השונות.

שיקום השירות ציבורי

השנה ביססנו את מעמדנו כגורם מוביל בעיצוב מדיניות השירות הציבורי – פרסמנו שורת מחקרים תשתיתיים שסיפקו מיפוי מעמיק של האתגרים המערכתיים הניצבים בפניו וניתוח מעמיק של כישלונות של רפורמות קודמות בתחום. מחקרים אלה הפכו לסוג של מצפן עבור אנשי השטח וזכו להכרה מקצועית נרחבת, שהתבטאה בפניות רבות לליעוץ ממשדד האוצר, ממשדד ראש הממשלה ומארגוני חברה אזרחית. בד בבד, הובלנו מאבק ציבורי למינוי נציב מקצועי ועצמאי – והמלצותינו שולבו בחוות דעת שפרסמה היועצת המשפטית לממשלה. בצד זאת, הקמנו את "פורום מנכ"לים לשעבר" לגיבוש ולתיקוף המלצות המדיניות, וכן ייסדנו קואליציה אסטרטגית של ארגוני חברה אזרחית, בהובלה של חמישה ארגונים, שהבשילה לכדי "אקו-ממשל" לחיזוק השירות הציבורי. לאורך השנה פעלנו בנחישות גם להגנה על נורמות של ממלכתיות ונאמנות לאינטרס הציבורי ולביצור המקצועיות וטוהר המידות של משרתי הציבור כעמוד שדרה חיוני ליציבות השלטונית.

הכנס השנתי של המרכז לחברה משותפת 30.12.2024

הכנס השנתי של המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה 20.11.2024

פעילות עיקרית, אתגרים והזדמנויות

הכנס השנתי של המרכז לחברה משותפת 30.12.2024

כשירות אזרחית דמוקרטית בחינוך

המכון פועל לקידום כשירות אזרחית דמוקרטית בחינוך בקרב תלמידי ישראל – מתוך תפיסה שמדובר במיומנות יסוד חיונית במאה ה-21. במסגרת זו כתבנו מתווה חמש-שנתי להטמעת ערכים וכלים דמוקרטיים עבור "רשת עמל" לטובת ביסוסה כרשת ממלכתית דמוקרטית, ואנו מלווים את תהליך ההטמעה. אנו גם מקדמים תהליכים להטמעת כשירות אזרחית דמוקרטית ברשויות המקומיות בחברה הערבית, בשותפות עם בכירים מהרשויות. השלמנו פיתוח של כלי מדיניות לממשלה בתחום זה, בצד כתיבת מחקר לפיתוח דרכים למדידה והערכה של מושג זה בקרב בני נוער. חוקרות המכון, בשותפות משרד החינוך, איגוד האינטרנט ומכון מופ"ת, אף הובילו פיתוח סביבת למידה בשם FAKE OR NOT העוסקת באוריינות מדיה אזרחית, והערכה הופצה בפורומים של משרד החינוך.

שיטור דמוקרטי

בשנה החולפת הרחבנו את העיסוק בתחום השיטור הדמוקרטי. יצאנו לדרך במחקר שממפה את עולם ביטחון הפנים בישראל אחרי 7 באוקטובר. במסגרת המחקר הוקמה קבוצת עבודה חדשה בנושא "התארגנויות חמושות אסורות" ונכתבה סקירה על מערך כיתות הכוננות. בצד זאת, אנחנו מלווים תהליכי חקיקה העוסקים בשיטור העירוני, כדי לסייע בעיצוב שיטור דמוקרטי לכלל אזרחי ישראל, ואף הובלנו שולחן עגול רב-מגזרי בנושא. כחלק מהמאמץ לסייע בהתוויית מדיניות יעילה להתמודדות עם משבר הפשיעה החמור בתולדות המדינה, התנענו מחקר על אסטרטגיות משטרתיות ותוכניות קהילתיות למאבק באלימות. לצד הכנס השנתי של המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה, שהוקדש לנושאי צבא, משטרה וביטחון פנים, הובלנו הכשרה לאגף האסטרטגיה של משטרת ישראל בנושא חדשנות ויעילות.

חוק הגנת הפרטיות

ביולי 2024 נחצה רף משמעותי בתחום הגנת הפרטיות בישראל, עם אישורו של תיקון 13 לחוק הגנת הפרטיות. המכון היה שחקן פעיל בתהליך זה: השתתפנו בדיוני ועדת החוקה וסיפקנו חוות דעת מקצועיות ששימשו מקור ידע ליו"ר הוועדה וליועצים המשפטיים שלה. כן קיבלנו מקרן פולקסווגן מענק משותף למכון, לאקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל ולאוניברסיטה למדעים יישומיים בפוטסדם, גרמניה, למחקר בינלאומי רב-תחומי לבחינת היבטים של חובת העיצוב לפרטיות במרחב הפיגיטלי (הפיזי-דיגיטלי) הציבורי. במסגרת המחקר יצרנו כלי משחקי חדשני המיועד לסייע לקובעי מדיניות להבחין בהשלכותיהן העכשוויות והפוטנציאליות של טכנולוגיות חדשניות על זכויות אדם.

מעמד חברי המועצות המקומיות

בשנת 2019 יזמנו סדנה בשיתוף משרד הפנים על מעמד חברי המועצות המקומיות. עבודת החקיקה לא קודמה, אך המשכנו לעסוק בנושא ופרסמנו שני מחקרים: האחד על מעמד חברי המועצה; והשני על תגמול כספי להם. מאז המשכנו להיות בקשר בעניין עם גורמים ממשרד הפנים, ובחודש מאי עודכנו שתקודם הצעת חוק ממשלתית בנושא – ואכן בינואר 2025 התפרסם תזכיר חוק ממשלתי שלפיו חברי מועצה יהיו זכאים לגמול כספי ולהחזר הוצאות.

החברה הערבית

בשנת 2024 התפרסם שנתון החברה הערבית בישראל בשיתוף פעולה עם הרשות לפיתוח כלכלי של החברה הערבית במשרד לשוויון חברתי. השנתון הוא מאגר המידע הנרחב ביותר הקיים על החברה הערבית בתחומים נרחבים דוגמת דמוגרפיה, איכות חיים, אלימות ופשיעה, תעסוקה וחינוך. על רקע העלייה החדה והמדאגה במקרי הפשיעה בחברה הערבית נערך כנס שלראשונה התכנסו בו מעל 160 ראשי ערים, פוליטיקאים, גורמי ממשל, אקדמיה, פילנתרופיה, תקשורת וחברה אזרחית, על מנת לגבש המלצות להתמודדות עם האתגר הלאומי. בצד זאת פעלה התוכנית לחברה הערבית של המכון לבלום את קיצוץ התקציב של תוכניות החומש וכן להצביע על היעדר המוגנות של האוכלוסייה הערבית.

מערך ההכשרות המקצועיות

לאחר שבסוף 2020 יושמה המלצת המכון להקמת גוף לקידום ההכשרות המקצועיות בשיתוף פעולה של הממשלה, המעסיקים והעובדים, מינהלת המעסיקים וההון האנושי, המכון המשיך ללוות את פעילותה. חלק ניכר מהמלצות המכון שפורסמו בדוח "קווים מנחים ליישום פעילות מינהלת המעסיקים ופיתוח ההון האנושי" הוטמעו בהוראת מנכ"ל משרד הכלכלה 1.8: "מסלולי הכשרה מקצועית בהובלת מעסיקים". הוראה זו קובעת את נוהל ההכשרות המקצועיות והיא עודכנה באוגוסט 2024, בכלל זה במיקוד ההכשרות במקצועות עם פריון גבוה, מתן תעודות הסמכה והכשרת עובדים קיימים.

חדשנות ממשלתית

בתחום קידום החדשנות הממשלתית – הגענו להישגים מרשימים: המכון זכה בשני מכרזים אסטרטגיים לייעוץ מקצועי לצוות החדשנות הממשלתית במשרד ראש הממשלה. במקביל, המשכנו לפתח ולהעמיק את פעילות הפורום לחדשנות ציבורית, המשמש זירה לרישות ולקידום תפיסה של שירות ציבורי חדשני יעיל וממוקד באזרח.

היערכות למשבר האקלים

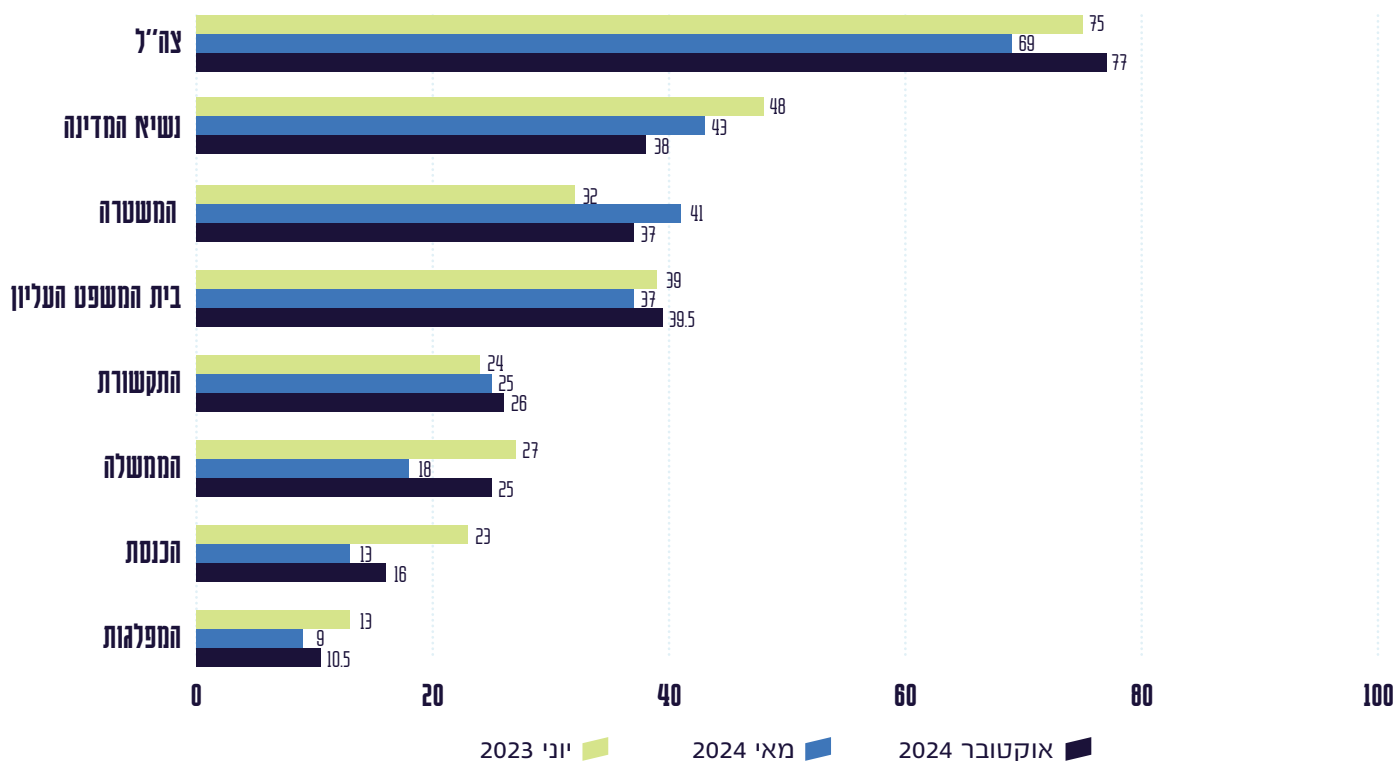
במסגרת היערכות למשבר האקלים, בשנה האחרונה הבשילו לכדי צעדי מדיניות וחקיקה שני מהלכים שקודמו על ידי הממשלה, בתמיכה וליווי מקצועי צמוד של המכון. לראשונה בתולדות המדינה חוקק חוק אקלים (עבר בקריאה ראשונה), שאמור לסייע בעמידה ביעדי הפחתת הפליטות הלאומיים. בצעד תומך אושר הצו לתמחור פחמן, שמטרתו הפנמת העלות הסביבתית, הבריאותית והחברתית של פליטות גזי חממה.

מודל ישראלי לחל"ת

המכון בוחן את נושא החל"ת הגמיש עוד מתקופת הקורונה. משרד הכלכלה הרים את הכפפה והקים צוות היגוי ייעודי, שהמכון צורף אליו, לצורך בניית מודל ישראלי לחל"ת. בעקבות זאת, המכון ערך סקירה בינלאומית על מנגנוני המודל במדינות OECD והשפעותיו על שוק העבודה והתוצר. תובנות הסקירה צוטטו במסמך הרשמי של משרד הכלכלה והוחלט שתנוסח הצעת מחליטים.

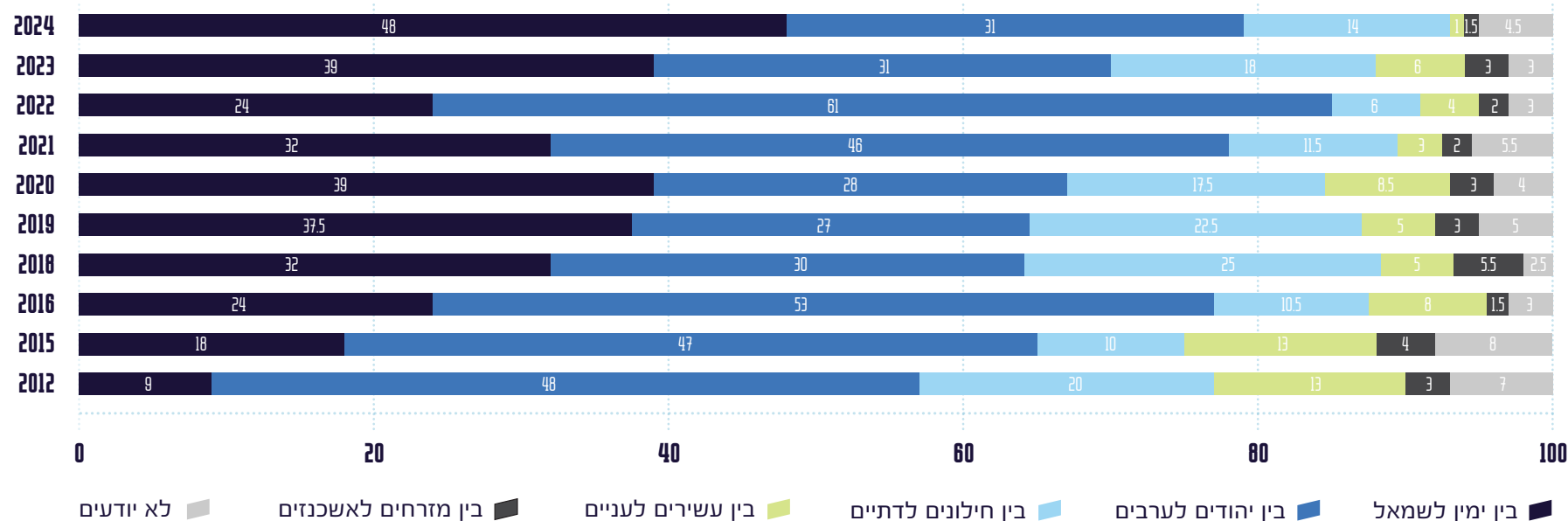
✳ נותנים אמון בכל אחד ממוסדות המדינה (% כלל המדגם, מדד הדמוקרטיה 2024)

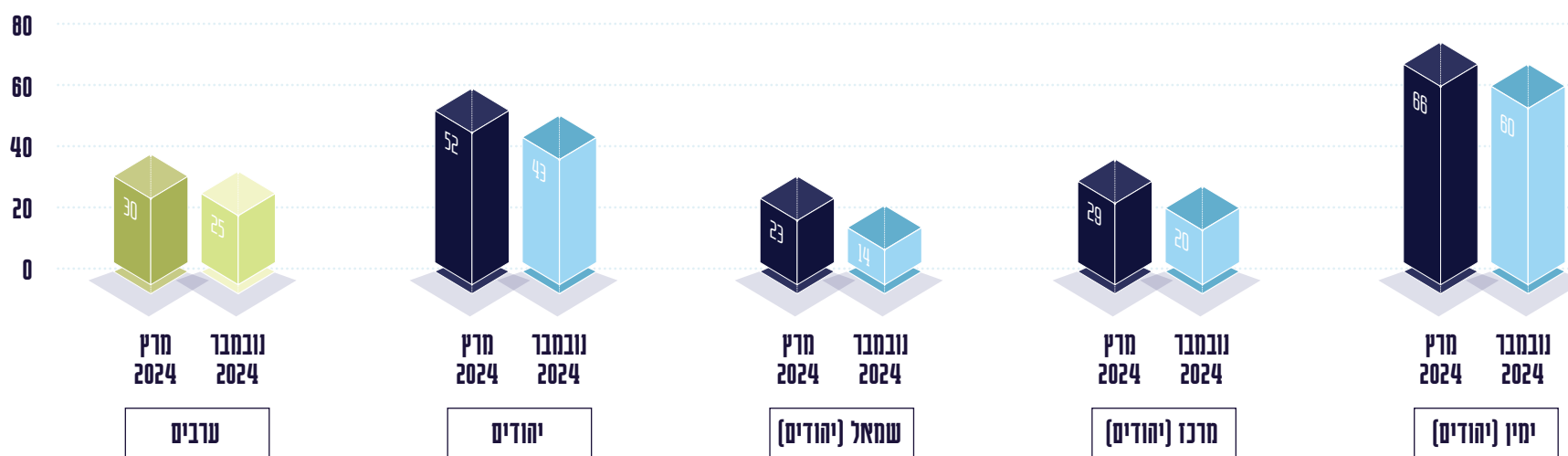
✳ מהו הפתרון הנכון בנוגע לגיוס חרדים לצה"ל? (% כלל היהודים לא-חרדים)

איזה מתח בחברה הישראלית הכי חזק היום בעיניך? (% כלל המדגם, מדד הדמוקרטיה 2024)

בהתחשב בנסיבות, האם הנהגת ישראל עושה או לא עושה מאמצים מרביים כדי לשחרר את החטופים? חושבים או בטוחים שהנהגת ישראל עושה מאמצים מרביים כדי לשחרר את החטופים (% הקול הישראלי, נובמבר ומרץ 2024)

המכון במספרים

תקשורת ישראלית

1,801

הופעות
בתקשורת

516

ראיונות
בטלוויזיה וברדיו

510

פרסומים
בעיתונות
הכתובה
(מתוכם 127
מאמרי דעה וטורים)

51 מיליון

שווי חשיפה

241

פגישות עם חברי
כנסת והופעות
בוועדות הכנסת

201

פגישות עם שרים
וגורמי ממשל

351

פגישות ושיתופי
פעולה עם גורמי
חברה אזרחית

20

פגישות עם גורמי
שלטון מקומי,
צבא ומשטרה

120

פרסומים
וחוות דעת

88

כנסים, פורומים
וימי עיון

9

מכרזים
ממשלתיים
וקולות קוראים

30

סקירות משפטיות
תומכות מחקר

רשתות חברתיות

124,220

עוקבים
ועוקבות

אתר האינטרנט

302

תוצרים
חדשים
עלו לאתר

1.32 מיליון

גולשים
וגולשות
3,500 ביום

42.8 מיליון

צפיות
(עלייה של 72%
לעומת 2022)

יוטיוב

הסרטונים הכי נצפים

2.83 מיליון גלגולו של חוק הפטור

830,500 איך נראה מתווה שבאמת יביא לגיוס חרדים?

560,000 האם באמת כל החרדים לומדים תורה כל היום?

2.2 מיליון

צפיות

398

סרטונים

7 מיליון

חשיפות
לתכנים השונים

תקשורת בינלאומית

רשתות חברתיות

323

פוסטים
בפלטפורמות השונות

34,287

עוקבים

2,486,240

חשיפות

18,600

פרסומים בתקשורת
הבינלאומית

כ-2,500 מהם ראיונות
וציטוטים ברדיו ובטלוויזיה

587 מהם בכלי תקשורת
מובילים (New York Times,
FOX News, Wall Street Journal)

40 יותר מ-

תדרכים לקהלים בינלאומיים

האתגרים שהונחו לפתחנו בשנה החולפת לא
הסתיימו. הדמוקרטיה הישראלית
ממשיכה להתמודד עם לחצים מבית ומחוץ,
והמשימה שלנו במכון הישראלי לדמוקרטיה
ברורה: להגן, לחזק ולבנות מחדש את
אבני היסוד של המשטר הדמוקרטי בישראל.

ייעדו המכון

בשנת 2025 נמשיך לפעול בנחישות **לביצור וחיזוק שלטון החוק**, לריסון מגמות הקצנה ולהבטחת קיומה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית, יציבה ומתפקדת.

נפעל גם לקידום **פרדיגמה חדשה ביחסי המדינה עם החברה החרדית**, מתוך תפיסה ששילובם ההוגן בכלכלה ובצבא אינו רק הכרח כלכלי וביטחוני, אלא חלק בלתי נפרד מעיצוב עתידה של ישראל כחברה אחת מלוכדת.

כחלק מהאחריות שלנו לעיצוב מדיניות צופת פני עתיד, נשלים ונפיץ את **תוכנית "אתגרי המחר"** – תוכנית אסטרטגית מקיפה שתציג מסלול לתיקון לאומי המבוסס על חיזוק המוסדות הדמוקרטיים, הכלכלה והחברה הישראלית.

נחזק את מעמדנו כגוף מחקרי ויישומי שמספק פתרונות מבוססי ידע ונתונים **ונחזק את קשרינו עם מקבלי ההחלטות בכנסת, בממשלה, בשירות הציבורי ובשלטון המקומי** – מתוך גישה מקצועית, לאומית וממלכתית.

נמשיך לעבוד **בשיתוף פעולה עם גורמים בחברה האזרחית** כדי להעצים את השפעתנו ולחזק את הדמוקרטיה הישראלית מהיסוד.

הנהלת המכון

יוחנן פלסנר
נשיא המכון

פרופ' סוזי נבות
סגנית נשיא למחקר

פרופ' קרנית פלוג
סגנית נשיא למחקר

ד"ר ישי (ג'סי) פרס
סגן נשיא לאסטרטגיה

מנהלי מרכזים

דפנה אבירם ניצן
המרכז לממשל וכלכלה, וראשת
התוכנית לרפורמות בכלכלה

עו"ד ענת טהון אשכנזי
המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים

עו"ד שלומית רביצקי טוריפז
מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה
משותפת, וראשת התוכנית ללאום,
דת ומדינה

ד"ר ערן שמיר בורר
המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה

עמיתים בכירים

פרופ' תמר הרמן
המנהלת האקדמית של מרכז
ויטרבי לחקר דעת קהל ומדיניות

פרופ' נתן זוסמן
המרכז לממשל וכלכלה, עמית
בכיר אורח

פרופ' עמיחי כהן
המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה

תומר לוטן
המרכז לממשל וכלכלה,
עמית בכיר אורח

פרופ' יותם מרגלית
המרכז לממשל וכלכלה

פרופ' דניאל סטטמן
מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס
לחברה משותפת

פרופ' בני פורת
מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס
לחברה משותפת

פרופ' מרדכי קרמניצר
המרכז לערכים ולמוסדות
דמוקרטיים

פרופ' גדעון רהט
המרכז לממשל וכלכלה

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
המרכז לערכים ולמוסדות
דמוקרטיים, וראשת התוכנית
לדמוקרטיה בעידן המידע

פרופ' יובל שני
המרכז לערכים ולמוסדות
דמוקרטיים

ראשי תוכניות ופרויקטים

עו"ד ריטה גולשטיין גלפרין
התוכנית לרפורמות בשירות הציבורי

ד"ר תמי הופמן
התוכנית למדיניות חינוך לדמוקרטיה

עו"ד עדנה הראל פישר
התוכנית לאתיקה שלטונית ומאבק בשחיתות

רוני ברבוי
התוכנית לחברה החרדית בישראל

ד"ר אסף שפירא
התוכנית לרפורמות פוליטיות

מנהלי תחומים

אלי בנט
מנהל אסטרטגיה בינלאומית

נועה ברק וושלר
מנהלת מערך תקשורת ושיווק

אורי ישראלי
מנהל תחום תקציב ותכנון

ארנון מאיר
מנהל מערך יישום וקשרי ממשל

מאיה פריד
מנהלת פיתוח משאבים

דורית שובל
מנהלת תחום מינהל

הוועד המנהל

אמיר אלשטיין, יו"ר

עו"ד ליאת אהרונסון

אלי גרונר

פרופ' ורד וניצקי-סרוסי

ד"ר חן ליכטנשטיין

מזל מועלם

השגריר לשעבר סלי מרידור

פרופ' פאדיה נאסר אבו־אלהיג'א

עו"ד אבי פישר

ד"ר מיכל צור

יוסי קוצ'יק

יו"ד של נבוד

הנשיא העשירי ראובן ריבלין

חייסדים

ד"ר אריק כרמון

ברנרד מרכוס (1929–2024)

מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ (1920–2021)

המועצה הבינלאומית

פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר (ארצות הברית)

השופטת רוזלי סילברמן אבלה (קנדה)

אן אפלכאום (ארצות הברית)

השופטת דורית ביניש (ישראל)

השופט סטיבן ברייר (ארצות הברית)

פרופ' משה הלברטל (ישראל)

פרופ' כריסטוף מרקשיס (גרמניה)

ד"ר שרון נזריאן (ארצות הברית)

השופט אברהם סופר (ארצות הברית)

ברט סטפנס (ארצות הברית)

פרופ' גרהארד קספר (ארצות הברית)

שותפים לעשייה

חייסדים

קרן מרכוס (ארצות הברית)

נדבנים

ג'ואן וארווין ג'ייקובס (ארצות הברית)

נאחמים

קרן ויליאם דוידסון (ארצות הברית)

קרן צ'ארלס ולין שוסטרמן (ישראל)

קרן אנונימית (ארצות הברית)

חיטיבים

קרן שוסטק דובינסקי (ארצות הברית)

עמיתים

קרן דיאן וגילפורד גלייזר (ארצות הברית)

קרן דליה ואלי הורביץ (ישראל)

קרן רוזלינד וארתור גילברט (ארצות הברית)

קרן הקרמן (ארצות הברית)

קרן ריימונד פרנקל (ארצות הברית)

אנדרו ויטרבי (ארצות הברית)

קרן ראסל ברי (ארצות הברית)

קרן ג'פרי ה' ושרי ל' אהרונסון (ארצות הברית)

קרן אנונימית (ישראל)

קרן אנונימית (ארצות הברית)

תורמים

קרן העזבונות (ישראל)

קרן מרגרט ודניאל לואב (ארצות הברית)

קרן אנונימית (ארצות הברית)

קרן קלודין וסטפן ברונפמן (קנדה)

הקרן המשפחתית על שם מורטימר ב. צוקרמן

(ארצות הברית)

קרן SVF (ארצות הברית)

קרן אנדריאה וצ'רלס ברונפמן (ארצות הברית)

שותפים ושותפים מוסדיים

המשרד להגנת הסביבה (ישראל)
בונים מחדש (ישראל)
הייטק לשיגשוג ישראל (ישראל)
הג'וינט (ישראל)
משרד האנרגיה והתשתיות (ישראל)
קרן קונרד אדנאואר סטיפטונג (גרמניה)
קבוצת עמ"ל (ישראל)
פדרציית ניו יורק (ארצות הברית)
קרן גנדיר (ישראל)
תיקון - לשינוי פני החברה והתרבות בישראל (ישראל)
פורום למדיניות כלכלית ע"ש פנחס ספיר מיסודו של סם רוטברג (ישראל)
הקן לצמצום פערים בחברה הישראלית (ישראל)

ידידים

קרן אדי וג'ולס טראמפ (ישראל)
קרן זיטה ומארק ברנשטיין (קנדה)
ליאת אהרנסון (ישראל)
אמיר אלשטיין (ישראל)
קרן מקור תקווה (ארצות הברית)
קרן ג'ק וגולדי וולף מילר (ארצות הברית)
קרן אנונימית (ארצות הברית)
קרן סמואלי (ארצות הברית)
קרן ליסה ודאגלס גולדמן (ארצות הברית)

תומכים

טל ואריאל רקנאטי (ארצות הברית)
אייזק פישר ולורדס סוארז (ארצות הברית)
קרן משפחת רוואן (ארצות הברית)
קרן משפחת ג'יל וג'יי ברנשטיין (ארצות הברית)
קרן ברכה (ישראל)
רוברט לרר (אוסטרליה)
אבי פישר (ישראל)
חן ליכטנשטיין (ישראל)
קרן פולקסווגן (גרמניה)
פדרציית סן־דייגו (ארצות הברית)
קרן אנונימית (ישראל)
אליסה ודניאל דוקטורוף (ארצות הברית)
קרן אנונימית (ארצות הברית)
קרן לורה וגארי לאודר (ארצות הברית)
ג'ואל וברנדן שמחאי־שטראוס (ארצות הברית)
צור שמיר (ישראל)
קרן אנונימית (ארצות הברית)
קרן דונלד וקרול חייקן (ארצות הברית)

מרכזי מחקר		
מ	%	
המרכז לביטחון לאומי ודמוקרטיה	1,765	4%
המרכז לממשל ולכלכלה	8,099	18%
המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים	4,994	11%
מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת	6,628	15%
מרכז ויטרבי למחקרי דעת קהל ומדיניות	1,930	4%
יחידות מטה		
מ	%	
הוצאה לאור	1,227	3%
מערך תקשורת ושיווק	3,240	7%
מערך יישום וקשרי ממשל	5,756	13%
פיתוח ואסטרטגיה בינלאומית	2,100	5%
מחשוב, מנהלה וכספים	8,202	19%
סה"כ הוצאות	43,941	100%
סוג הכנסה		
מ	%	
תרומות כלליות	25,913	59%
תרומות מיועדות לתוכניות	16,323	37%
תמלוגים, שותפויות ושונות	1,705	4%
סה"כ הכנסות	43,941	100%

הכנסות 2024

* הנתונים המוצגים אינם סופיים וחושבו לפני סגירת הדוחות הכספיים. נתוני ההכנסות משקפים הכנסות למימון הפעילות בשנת 2024 ללא העברות כספים בין שנים.

ל-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי. לאחר שהוגלה העם מארצו בכזו הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזוריו, ולא
ל מתפילה ומתקוה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית. מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחו
ולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים,
קימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות
לביתית. בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי
קומה לאומית בארצו. זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף
-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי. השואה שנתחוללה על עם
דאל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעית העם היהודי מחוסר המולדת
עצמאות על-ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה
ת-זכויות בתוך משפחת העמים. שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל,
אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת עמם. במלחמת העולם השנייה תרם הישוב
ברי בארץ את מלוא-חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלום נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חיילי ובמאמצו המלחמתי קנה לו את
כות להמנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות. ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת
נה יהודית בארץ-ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה
של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה. זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם
חד ברשות עצמו במדינתו הריבונית. לפיכך נתכנסו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי
ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית
ארץ ישראל, היא מדינת ישראל. אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת
לטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתקבע ל-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 - תפעל
עצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת-העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל.
ינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק
שלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון,
ון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות. מדינת ישראל תהא
כנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות
לכלית של ארץ-ישראל בשלמותה. אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבנין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת
מים. אנו קוראים - גם בתוך התקפת-הדמים הנערכת עלינו זה חדשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על שלום וליטול
קם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים. אנו מושיטים יד שלום ושכנות
בה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

המכון הישראלי לדמוקרטיה (ע"ר)
רח' פינסקר 4, ת"ד 4702, ירושלים 9104602, ישראל
www.idi.org.il | info@idi.org.il | 02-5300888